

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอจุดมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สรุปวิธีดำเนินการได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น

- 1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น
- 1.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลเป็นลักษณะแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข แล้วหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ นำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ
- 1.3 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล แล้วสรุปผลและอภิปรายผล ตามลำดับต่อไป

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 จำนวน 16 โรงเรียน รวม 214 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 จำนวน 40 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งระดับการปฏิบัติ ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 จำนวน 40 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งระดับปัญหา ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับปัญหามากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับปัญหามาก
- 3 หมายถึง ระดับปัญหাপานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับปัญหาน้อย
- 1 หมายถึง ระดับปัญหาน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้
ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับ
โรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ และโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และเพชรบูรณ์ ผู้วิจัย
จัดส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ จากนั้นผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4.2 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 ชุด ได้รับคืนและ
มีความสมบูรณ์ จำนวน 214 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป
(SPSS For Windows Version 10.0)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผลสรุปดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 พบว่า

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม ครูผู้สอนที่เป็นบรรพชิตมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.54 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ด้านการออกแบบกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริม สนับสนุน ด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนที่เป็นคฤหัสถ์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ส่วนครูผู้สอนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสรุปในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดโครงสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้าน การกำหนดรูปแบบ วิธีการ และเกณฑ์การตัดสินการวัดและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้าน การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 3.70) ด้าน การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 3.69) ด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.53) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.51) และด้านการพัฒนาระบบการ ส่งเสริมสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.39)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 พบว่า

ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม ครูผู้สอนที่เป็นบรรพชิต มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สำหรับครูผู้สอนที่เป็นคฤหัสถ์ มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย

2.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนมาก ยกเว้นด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย

ครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.63) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.78) ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 2.67) ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.63) ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.58) ด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย 2.58) ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และเกณฑ์การตัดสินการวัดและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.57) ด้านการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 2.55) และด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย 2.50)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามสภาพและความต้องการจำเป็นของชุมชน ร่องลงมา คือ มีการกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็นของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑูรย์ เจริญอาชาชัย (2545 : 154) ได้ศึกษาการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน โดยกำหนดภารกิจให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

1.2 ด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ในส่วนที่สถานศึกษาได้จัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษา การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า ครูผู้สอนมีความต้องการให้สถานศึกษาจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการนำร่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกรมวิชาการ (2545ข : 9) ที่กำหนดภารกิจสำคัญก่อนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมให้แก่คณะครูและผู้บริหารศึกษา โดยการประชุม ฝึกอบรม ในเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำสาระของหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน

1.3 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยข้อที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ มีการเขียนคำอธิบายรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ไว้ชัดเจน รองลงมา คือ ใช้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ มาเป็นฐานในการกำหนดสัดส่วนเวลาและจำนวนหน่วยกิต และจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และคำอธิบายรายวิชา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับน้อย คือ สถานศึกษาได้จัดทำสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค ตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งสถานศึกษาควรมีการปรับปรุงการจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค ตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ (2545ข : 3) พบว่า การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการจัดทำโดยคณะครูในโรงเรียนจัดทำเอง ซึ่งตามแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของกรมวิชาการ (2544 : 32) การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค และให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

1.4 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปฏิบัติส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อที่สถานศึกษามีการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ ทั้งภายในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ และสถานศึกษาจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนอย่างเพียงพอ การปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑูรย์ เจริญอาชาชัย (2545 : 155) พบว่า ครูผู้สอนบางส่วนขาดความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ ขาดการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาควรมีศึกษาข้อมูล มีการประชุมปรึกษาหารือ และควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่อไป

1.5 ด้านการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างดี

1.6 ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผล ครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (2544 : 27) กล่าวถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับชั้นเรียนว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน

1.7 ด้านการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสนับสนุน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสนับสนุน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปฏิบัติส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น การประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สถานศึกษา

ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนด้านการพัฒนาระบบส่งเสริมสนับสนุน เกี่ยวกับการพัฒนา กระบวนการแนะแนว การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และห้องสมุด การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 23-24) ที่กำหนดว่าสถานศึกษาควรจัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชนและสังคมอื่น ช่วยเหลือสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้สร้างสรรค้ความรู้ของตน

1.8 ด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนมีการปฏิบัติ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุม ภาระงานและการจัดการศึกษาทุกด้าน และสถานศึกษาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร สถานศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาทราบ มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น สถานศึกษา ควรดำเนินการเรียบเรียงหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดต่อไป

นอกจากนี้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 จำแนกตาม สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้สอนที่เป็นบรรพชิตมีการปฏิบัติตามแนวทาง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำ สารของหลักสูตร ด้านการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการ ออกแบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน ด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตร สถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนที่เป็นคฤหัสถ์ พบว่า มีการปฏิบัติ เกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงว่า ครูผู้สอนที่เป็น บรรพชิตบางส่วนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน และการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจน

สรุปได้ว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 มีการดำเนินการจัดทำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า ครูผู้สอนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน เช่น กระบวนการแนะแนว การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ ซึ่งสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

2. ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูผู้สอนมีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ระดับปานกลางเกือบทุกรายการ ยกเว้น การขาดข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

2.2 ด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้น ข้อที่บุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และขาดความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกรายการ

2.4 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ

2.5 ด้านการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกรายการ

2.6 ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผล มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ

2.7 ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ

2.8 ด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น การเรียบเรียงเป็นรูปเล่มไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และสถานศึกษาไม่ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาทราบ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้สอนที่เป็นบรรพชิต มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนที่เป็นบรรพชิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจน สำหรับครูผู้สอนที่เป็นคฤหัสถ์ มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย ยกเว้น ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน และด้านการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ว่า ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา มีปัญหาน้อย แสดงว่า ครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผล การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งการเรียบเรียงหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูผู้สอนได้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อย่างทั่วถึง พร้อมทั้งมีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
3. สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา ต่อชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็นในการปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ ด้วย
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 กับสถานศึกษาทุกสังกัด
3. ควรติดตามผลการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4